

En dag i København i 1850'erne

I dag er der ikke mange der tænker over hvad der sker med vandet når vi har brugt det i badet, toilettet eller håndvasken.

Sådan har det ikke altid været. I København for 200 år siden, fandtes der hverken vandhaner eller toiletter i husene, og der var heller ikke kloakker.

På næste side skal du læse lidt om hvordan livet var for dem der levede dengang.

Vand fra brønden

Det er en varm sommerdag i København for mere end 200 år siden. Solen skinner og børnene render rundt i gaderne og spiller bold. Der er et liv og mylder i gaden og folk handler med hinanden, snakker med hinanden og hygger sig.

Der er ikke vand i lejlighederne eller husene, så når folkene skal bruge vand til at lave mad af, vaske sig i eller drikke det, skal de hente det i brønden. Brønden står ude på vejen.

Natmanden

Når nogen skal på toilettet, foregår det på et gammeldags toilet i gården, som kaldes for et das. Toilettet bestod af et træskur med en tønde. En gang i mellem skulle tøndene tømmes. Så kom natmanden. Han hentede alle tønderne med lort. Det ville folkene helst ikke se, så han kom om natten og hentede tønderne og satte tomme ind i stedet for.

Tønderne blev kørt ud på Amager. Landmændene brugte det som gødning på deres marker.

Spildevand ud ad vinduet

Hvis det er midt om natten bruger folkene en natpote, hvis de ikke vil gå ned i gården når det er koldt og mørkt. Dasset bliver hurtigt fyldt for der er mange familier der deles om det. Natpotten bliver tømt ud gennem vinduet.

Folkene hælder også deres beskidte vand fra køkkenet ud på gaden. Så tis og lort og beskidt vaskevand ender i det man kalder rendestene, som løber ude i siden af vejen.

Det beskidte vand, med tis og lort og snavs, kalder man for spildevand.

Så der lugter! Der lugter noget så forfærdeligt, men ingen snakker om det, for sådan er det bare. Det lugter fordi der ikke findes kloakker og gaderne er fyldt med bakterier fra alt det spildevand, der smides ud på gaden fra husene.

Milliarder af bakterier

Ved du at der er i 1 gram lort, findes 7 milliarder bakterier! Så prøv at forestille jer hvor mange bakterier der var i rendestene, når mere end 100 lejligheder havde smidt deres spildevand ud i rendestenen.

Alt spildevandet fra rendestene se ned i jorden. Nede i jorden lå alle de rør, som førte rent vand hen til brøndene, men rørene var gamle og slidte. De begyndte at revne og det beskidte spildevand med bakterier, blev blandet med det rene vand, som folkene pumpede op fra brøndene.

Det resulterede i at folk blev meget syge og København blev ramt af det vi i dag kalder koleraepidemien. Folkene i byen blev så syge at det endte med at 10% af hele Københavns befolkning døde, det svarer til ca. 5000 mennesker på den tid.

Efter den store epidemi fandt man ud af at der måtte gøres noget for at fjerne spildevandet fra rendestene i gaderne. Det resulterede i at man i slutningen af 1800-tallet, lavede en stor byfornyelse, og København fik deres første kloakker, så Københavnerne nu kunne lede spildevandet væk fra gaderne og byen.